

Statskuldsräntor m.m.

26

Förslag till statsbudget för 2011

Statsskuldräntor m.m.

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	7
2	Utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m.....	9
3	Räntor på statsskulden.....	11
3.1	1:1 Räntor på statsskulden	11
3.2	Statsskuldräntor.....	11
3.3	Faktorer som påverkar ränteutgifterna.....	12
3.3.1	Statsskulden och statsbudgetens saldo	13
3.3.2	Ränte- och valutakursutveckling.....	14
3.3.3	Upplåning.....	14
3.4	Känslighetsanalys	16
3.5	Regeringens överväganden	16
4	Oförutsedda utgifter	17
4.1	1:2 Oförutsedda utgifter.....	17
4.2	Omfattning.....	17
4.3	Regeringens överväganden	17
5	Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning.....	19
5.1	1:3 Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning	19
5.2	Omfattning.....	19
5.3	Regeringens överväganden	20

Tabellförteckning

Anslagsbelopp	7
2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 26	9
2.2 Härledning av ramnivån 2011–2014 Utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m.	10
2.3 Ramnivå 2011 realkonomiskt fördelad. Utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m.	10
3.1 Anslagsutveckling.....	11
3.2 Utgiftsmässiga statsskuldräntor	12
3.3 Kostnadsmässiga statsskuldräntor.....	12
3.4 Ränteförutsättningar	14
3.5 Härledning av anslagsnivån 2011–2014, för anslaget 1:1 Räntor på statsskulden	16
4.1 Anslagsutveckling.....	17
5.1 Anslagsutveckling.....	19
5.2 Utveckling av provisionskostnader 2004-2009	19
5.3 Härledning av anslagsnivån 2011–2014 för anslaget 1:3 Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning	20

Diagramförteckning

3.1 Statsskuldräntor (utgiftsmässiga) 2000–2014	13
3.2 Statsskuld i miljarder kronor och som andel av BNP 2000–2014	13
3.3 Statsbudgetens saldo 2000–2014.....	14
3.4 Ränteförutsättningar	14
3.5 Statsskuldens (inkl. skuldskötselinstrument) fördelning på instrument.....	14
3.6 Finansiering av valutaskulden per valuta	15
3.7 Valutaskuldens fördelning per valuta efter derivattransaktioner	16

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. bemyndigar regeringen att under 2011 besluta att ramanslaget 1:1 *Räntor på statsskulden* får överskridas om det är nödvändigt för att fullgöra statens betalningsåtaganden (avsnitt 3.2),
2. bemyndigar regeringen att under 2011 besluta att ramanslaget 1:3 *Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning* får överskridas om det är nödvändigt för att fullgöra statens betalningsåtaganden (avsnitt 5.3),
3. för 2011 anvisar anslagen under utgiftsområde 26 *Statsskuldsräntor m.m.* enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag	Anslagstyp	
1:1 Räntor på statsskulden	Ramanslag	25 800 000
1:2 Oförutsedda utgifter	Ramanslag	10 000
1:3 Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning	Ramanslag	160 000
Summa		25 970 000

2 Utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m.

Utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m. omfattar räntor på statsskulden, oförutsedda utgifter, Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning samt garantier för vissa utländska instituts insättningar. Utgiftsområdet ingår inte i utgifterna under utgiftstaket för staten.

Målet för statsskuldförvaltningen är att skulden ska förvaltas så att kostnaden för skulden långsiktigt minimeras samtidigt som risken i förvaltningen beaktas. Förvaltningen ska ske inom ramen för de krav penningpolitiken ställer.

Ramförändringarna för utgiftsområdet förklaras främst av utvecklingen på anslaget 1:1 *Räntor på statsskulden*. Ränteutgifterna förväntas bli ca 13 miljarder kronor lägre 2010 jämfört med 2009, vilket till stor del beror på att

valutakursförlusterna beräknas minska väsentligt jämfört med 2009. Därtill bidrar låga marknadsräntor både till lägre ränteutgifter och till större överkurser vid emission.

Från och med 2011 stiger marknadsräntorna och de totala ränteutgifterna ökar åter. Valet av upplåningsstrategi och upplåningsteknik gör att ränteutgifterna kan uppvisa stora svängningar mellan åren även om skuldutvecklingen och valutakursen är stabil. De kassamässiga ränteutgifterna avräknas mot statsbudgeten. I de kassamässiga ränteutgifterna exkluderas valuta- och kursdifferenser. För att studera den underliggande utvecklingen av ränteutgifterna bör den kostnadsmässiga redovisningen användas.

Tabell 2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 26

Miljoner kronor

	Utfall 2009	Budget 2010	Prognos 2010	Förslag 2011	Beräknat 2012	Beräknat 2013	Beräknat 2014
1:1 Räntor på statsskulden	31 143	23 000	18 400	25 800	23 700	27 800	30 500
1:2 Oförutsedda utgifter	0	10	10	10	10	10	10
1:3 Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning	212	160	130	160	160	160	160
<i>Åldreanslag</i>							
1:4 Övergångseffekter av kostnadsmässig avräkning	5 107	0	0	0	0	0	0
Totalt för utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m.	36 463	23 170	18 540	25 970	23 870	27 970	30 670

**Tabell 2.2 Härledning av ramnivån 2011–2014
Utgiftsområde 26 Statsskuldsräntor m.m.**

Miljoner kronor

	2011	2012	2013	2014
Anvisat 2010¹	23 170	23 170	23 170	23 170
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut				
Övriga makroekonomiska förutsättningar ²				
Volym ³				
Överföring till/från andra utgiftsområden				
Övrigt ⁴	2 800	700	4 800	7 500
Ny ramnivå	25 970	23 870	27 970	30 670

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2009 (bet. 2009/10:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Makroekonomiska förutsättningar som påverkar utgifterna är förändrade räntnivåer och valutakurser.

³ Volymkomponenten utgörs av effekten av statsskuldens storlek.

⁴ Övriga faktorer som påverkar anslagsnivån är främst räntan på Riksgäldskontorets in- och utlåning.

**Tabell 2.3 Ramnivå 2011 realkonomiskt fördelad.
Utgiftsområde 26 Statsskuldsräntor m.m.**

Miljoner kronor

	2011
Transfereringar ¹	10
Ränteutgifter ²	25 960
Summa ramnivå	25 970

Anm.: Den realkonomiska fördelningen baseras på utfallet 2009 samt på kända förändringar av anslagens användning.

¹ Med transfereringar avses inkomstöverföringar dvs. utbetalningar av bidrag från staten till exempelvis hushåll, företag eller kommuner utan att staten erhåller någon direkt motprestation.

² Med ränteutgifter avses räntor på statsskulden.

3 Räntor på statsskulden

3.1 1:1 Räntor på statsskulden

Tabell 3.1 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2009	Utfall	31 142 870	Anslags- sparande	2 557 130
2010	Anslag	23 000 000	Utgifts- prognos	18 400 000
2011	Förslag	25 800 000		
2012	Beräknat	23 700 000		
2013	Beräknat	27 800 000		
2014	Beräknat	30 500 000		

Från anslaget finansieras utgifter för räntor på statsskulden. Anslaget avräknas utgiftsmässigt och påverkas främst av statsskuldens storlek, ränte- och valutakurser samt Riksgäldskontorets upplånings- och skuldförvaltningsteknik. Riksgäldskontoret har rätt att vid behov överskrida anslaget.

Utfallet på anslaget 2009 blev drygt 2,5 miljarder kronor lägre än anvisade medel i den ursprungliga statsbudgeten. För 2010 beräknas utfallet bli 4,7 miljarder kronor lägre än anvisade medel. Löpande räntebetalningar både i svenska kronor och utländsk valuta blir väsentligt lägre än vad som beräknades beroende på lägre marknadsräntor. Detta motverkas dock något av högre valutakursförluster än beräknat.

Regeringen styr statsskuldförvaltningen genom årliga riktlinjebeslut. Riksgäldskontoret lämnar förslag till riktlinjerna. Centralt i riktlinjerna är besluten om skuldens löptid och sammansättning, då dessa parametrar är avgörande för avvägningen mellan kostnad och risk. Mer om resultatet för statsskuldförvaltningen redovisas under utgiftsområde 2

[Samhällsekonomi och finansförvaltning], avsnitt 10 Riksgäldskontoret.

3.2 Statsskuld räntor

Utgiftsmässiga och kostnadsmässiga statsskuld räntor

Den budgetpåverkande redovisningen av statsskuld räntorna är utgiftsmässig och i princip baserad på hur mycket som betalas varje år dvs. kassamässig. Ränteutgifterna blir därmed starkt beroende av vilka upplåningstekniker som tillämpas och kan uppvisa stora svängningar mellan åren som inte direkt kan hänföras till den underliggande skuld-, ränte- och valutakursutvecklingen under motsvarande period. De utgiftsmässiga statsskuld räntorna för 2009–2014 redovisas i tabell 3.2.

I tabell 3.3 redovisas de kostnadsmässiga statsskuld räntorna för 2009–2014. Kostnadsmässig redovisning innebär att räntorna periodiseras över lånets löptid, vilket innebär att den ränta som genererats under perioden, istället för faktiska betalningar, beaktas. I den utgiftsmässiga redovisningen beaktas endast ränteutbetalningar i samband med att exempelvis kuponger eller obligationer förfaller.

Förutom löpande ränteutgifter samt över- och underkurser från emissionerna, utgörs de totala ränteutbetalningarna även av utgifter i form av realiserade kursdifferenser vid förtidsinlösen av lån samt realiserade valutakursdifferenser (se tabell 3.2). De periodiserade räntorna, som ingår i tabell 3.3, används vid beräkningen av statens finansiella sparande. I dessa beräkningar ska inte värdeförändringar ingå. Följaktligen tas inte heller realiserade omvärderingar av statsskulden

med avseende på ändringar i marknadsräntor och växelkurser upp som kostnader för statsskulden.

Tabell 3.2 Utgiftsmässiga statsskuld räntor

Miljarder kronor

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Räntor på lån i svenska kronor	25,0	23,4	23,3	28,7	30,8	33,5
Räntor på lån i utländsk valuta	7,7	2,0	2,0	3,0	4,0	4,0
Över-/underkurser vid emission ¹	-10,8	-9,5	-3,5	-1,0	-1,0	1,0
Summa räntor	21,9	15,9	21,8	30,7	33,8	38,5
Räntor på in- och utlåning ²	-6,5	-5,5	-5,0	-5,0	-5,0	-5,0
Valutaförluster/-vinster ³	13,9	4,0	0,0	-2,0	-1,0	-3,0
Kursförluster/-vinster ⁴	1,6	4,0	9,0	0,0	0,0	0,0
Övrigt	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Summa ränteutgifter	31,1	18,4	25,8	23,7	27,8	30,5

¹ Om Riksgäldskontoret (RGK) emitterat en obligation med en kupongränta som är högre än marknadsräntan uppstår en överkurs, vilket innebär att RGK får den diskonterade mellanskillnaden mellan marknadsräntan och kupongräntan av köparen. Underkurser uppstår vid motsatt förhållande.

² Posten utgörs av nettoräntebetalningar till myndigheters m.fl. behållningar och skulder hos RGK. Posten ingår inte längre i redovisningen av de kostnadsmissiga räntorna då den inte påverkar det finansiella sparandet. RGK:s nettoutlåning till myndigheter m.fl. påverkar statsskulden genom lånebehovet. Myndigheternas nettoräntekostnader avräknas deras eventuella anslag. Posten in- och utlåning förhindrar att myndigheternas nettoräntekostnader dubbelräknas på statsbudgeten. Om kostnaderna för statsskulden ska analyseras bör dessa nettokostnader inte ingå.

³ Vid lösen eller omsättning av lån i utländsk valuta realiserar valutakursförluster eller valutakursvinster beroende på hur valutakursen utvecklats sedan lånet tecknades. Posten påverkar statsbudgetens utgifter och statsbudgetens saldo, men inte statens finansiella sparande.

⁴ Kursförluster uppstår vid förtidsinlösen av lån som har en högre kupongränta än marknadsräntan vid återköpstillfället. Kursvinster uppstår vid motsatt förhållande. Posten påverkar statsbudgetens utgifter och saldo, men inte statens finansiella sparande.

Tabell 3.3 Kostnadsmissiga statsskuld räntor

Miljarder kronor

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Summa räntor enligt tabell 3.2	21,9	15,9	21,8	30,7	33,8	38,5
Summa kostnadsjustering	-0,2	8,0	5,0	1,0	3,0	0,0
Summa räntekostnader¹	21,8	23,9	26,8	31,7	36,8	38,5

¹ Exklusive realiserade valuta- och kursdifferenser.

Bemyndigande att överskrida anslaget

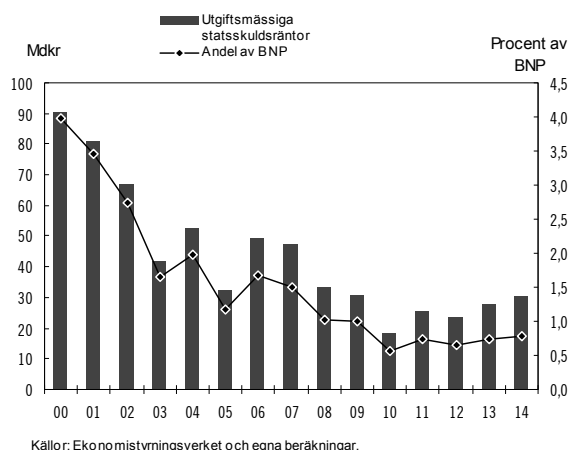
Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att överskrida anslaget 1:1 *Räntor på statsskulden* under 2011 om det är nödvändigt för att kunna fullgöra statens betalningsåtaganden.

Regeringen begär årligen ett bemyndigande att vid behov överskrida ramanslaget 1:1 *Räntor på statsskulden*. Under 2009 utnyttjade regeringen inte bemyndigandet. Enligt prognosen i denna proposition kommer bemyndigandet inte heller behöva utnyttjas under 2011.

3.3 Faktorer som påverkar ränteutgifterna

Storleken på statsskulden, räntenivåerna och den svenska kronans växelkurs mot andra valutor är de viktigaste faktorerna för ränteutgifternas storlek. Den upplåningsteknik som Riksgäldskontoret väljer kan på kort sikt få betydande effekter på ränteutgifterna, främst genom att ränteutgifter omfördelas över tiden, t.ex. genom över- och underkurser vid emission.

Ränteutgifterna för statsskulden blev sammantaget 2 miljarder kronor lägre 2009 jämfört med 2008. Dock förekom kraftiga variationer inom de olika poster som påverkar ränteutgifterna. De låga räntenivåerna innebar att ränteutgifterna nära halverades jämfört med 2008. Effekten av de låga räntenivåerna motverkades emellertid av att den svenska kronan var svag vilket medförde valutaförluster på nära 14 miljarder kronor.

Diagram 3.1 Statsskuldräntor (utgiftsmässiga) 2000–2014

Av diagram 3.1 framgår att de utgiftsmässiga statsskuldräntorna har minskat från 90 miljarder kronor 2000 till 31 miljarder kronor 2009. Detta beror främst på att statsskulden minskat och att marknadsräntorna har blivit lägre. Som andel av BNP minskade statsskuldräntorna under motsvarande period från 4,0 till 1,0 procent.

År 2010 prognostiseras de utgiftsmässiga statsskuldräntorna till 18,4 miljarder kronor, vilket är en historiskt mycket låg nivå. Bakom de låga ränteutgifterna ligger de låga marknadsräntorna som påverkar både ränteutgifterna och bidrar till stora överkurser vid emission. År 2011 stiger ränteutgifterna till följd av att marknadsräntorna väntas stiga. År 2014 beräknas ränteutgifterna bli 30,5 miljarder kronor. Uttryckt som andel av BNP minskar statsskuldräntorna 2010 jämfört med 2009 för att därefter ligga på en något högre nivå (se diagram 3.1).

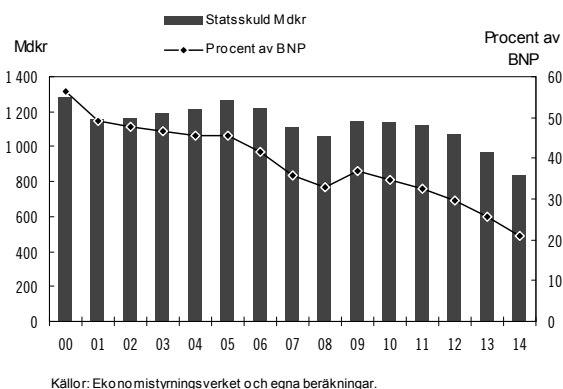
3.3.1 Statsskulden och statsbudgetens saldo

Statsskuldens storlek förändras i takt med statsbudgetens saldo och ändrade skulddispositioner. En skulddisposition är exempelvis en omvärdering av valutaskulden till aktuella valutakurser. Omvärderingen påverkar statsskuldens storlek men inte budgetsaldot.

Efter att ha minskat sedan 2005 ökade statsskulden 2009. Vid utgången av 2009 uppgick den konsoliderade statsskulden till 1 149 miljarder kronor, vilket var en ökning med 87 miljarder kronor jämfört med utgången av

2008. Ökningen i följd motsvaras av det lån om 95 miljarder kronor som Riksgäldskontoret tog upp för Riksbankens räkning för att stärka valutareserven. Den kraftiga konjunktur nedgången i slutet av 2008, i kombination med finanspolitiska stimulanser, bidrog också till lägre inkomster och högre utgifter för staten.

Från och med 2010 minskar statsskulden, till en början som ett resultat av kronförstärkningen och från 2011 bidrar även ett positivt budgetsaldo. Från utgången av 2010 till utgången av 2014 beräknas statsskulden minska från 1 139 miljarder kronor till 834 miljarder kronor. Skuldkvoten, dvs. statsskulden uttryckt som andel av BNP, beräknas till 21,1 procent 2014 vilket är den lägsta på 40 år. Statsskuldens utveckling i både nominella belopp och som andel av BNP illustreras i diagram 3.2.

Diagram 3.2 Statsskuld i miljarder kronor och som andel av BNP 2000–2014

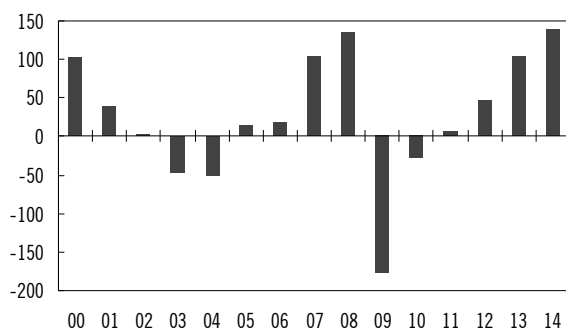
Från det kraftiga underskottet 2009 förbättras statsbudgetens saldo snabbt och 2011 är statsbudgeten åter i balans. Underskottet 2009 på 176 miljarder kronor var det största sedan 1993. Drygt hälften av underskottet berodde dock på att Riksgäldskontoret lånade upp 95 miljarder kronor åt Riksbanken för att förstärka valutareserven. Amorteringarna av detta lån har beräkningstekniskt satts till 0 kronor under prognosperioden.

År 2010 minskar budgetunderskottet avsevärt och beräknas uppgå till 27 miljarder kronor, vilket är en förbättring med 149 miljarder kronor jämfört med 2009. En stor del av sal doförbättringen beror på utlåningen till Riksbanken 2009, men den snabba återhämtningen i ekonomin bidrar också. År 2010 fortsätter budgetsaldot gradvis att förbättras och beräknas 2014 bli 139 miljarder

kronor och därmed högre än det rekordhög
saldot 2008.

Diagram 3.3 Statsbudgetens saldo 2000–2014

Miljarder kronor

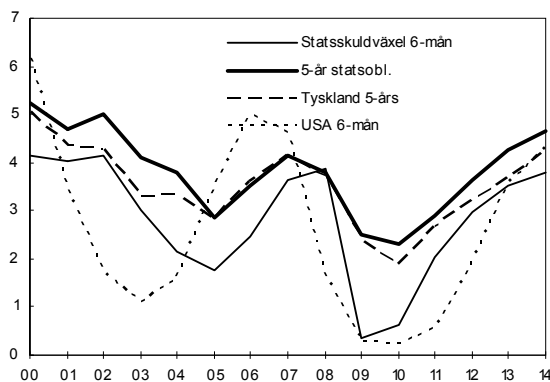
Källor: Ekonomistyrningsverket och egna beräkningar.

3.3.2 Ränite- och valutakursutveckling

Värdet på den svenska kronan påverkar både statsskuldens storlek och ränteutgifterna för valutaskulden uttryckt i kronor. En svagare krona ökar ränteutgifterna och en starkare krona minskar ränteutgifterna. Därutöver påverkas ränteutgifterna av valutakursförändringar mellan andra valutor än kronan. När ett lån förfaller realiserar en valutakursdifferens, vilken läggs till ränteutgifterna.

Diagram 3.4 Räniteförutsättningar

Procent årsgenomsnitt

Källor: Riksbanken och egna beräkningar.

Som en följd av den nuvarande lågkonjunkturen har det generella ränteläget sjunkit under det senaste 1,5 åren. Den svenska 6-månadersräntan har åter börjat stiga. I takt med att konjunkturen återhämtar sig bedöms att räntorna successivt kommer att stiga (diagram 3.4 och tabell 3.4).

Tabell 3.4 Räniteförutsättningar

Procent årsgenomsnitt

	2010	2011	2012	2013	2014
Statsskuldväxel 6-mån	0,63	2,04	2,99	3,54	3,79
Statsobligation 5-års	2,30	2,91	3,66	4,27	4,64
Tyskland 5-års	1,89	2,66	3,22	3,67	4,23
USA 6-mån	0,23	0,57	1,91	3,58	4,29

Källor: Riksbanken och egna beräkningar

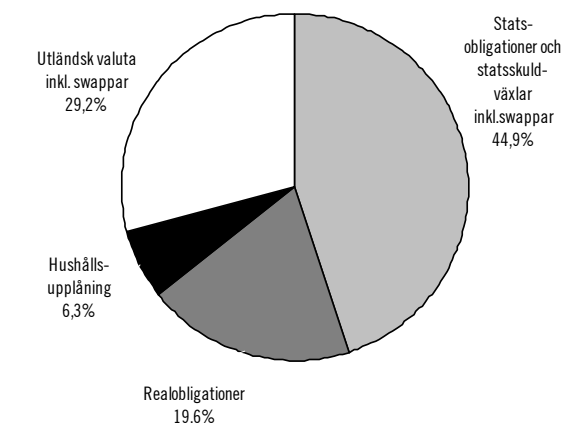
3.3.3 Upplåning

Den övergripande styrningen av statsskuldens förvaltning beslutas årligen av regeringen i ett riktlinjebeslut. Det viktigaste innehållet i beslutet är skuldens räntebindningstid och fördelningen mellan nominell skuld i svenska kronor, real skuld i svenska kronor och skuld i utländsk valuta. Inom de fastställda ramar som bestämts av regeringen har Riksgäldskontoret mandat att fatta beslut om hur statsskulden ska förvaltas under förutsättning att målet om att minimera kostnaderna med beaktande av risk uppfylls.

Statsskuldens fördelning i olika skuldslag framgår av diagram 3.5. En första indelning kan göras mellan lån i svenska kronor och utländsk valuta. För skulden i svenska kronor görs vidare en indelning i nominella och reala låneinstrument.

Diagram 3.5 Statsskuldens (inkl. skuldskötselinstrument) fördelning på instrument

Andelar av statsskulden 2010-08-31

Källa: Riksgäldskontoret.

Nominella lån i svenska kronor

Knappt hälften av statsskulden är finansierad med nominella lån i svenska kronor. De två låneinstrument som används är i huvudsak statskuldväxlar och statsobligationer. I upplåningen från hushåll står premieobligationer för den största delen.

Statsskuldväxlar har en löptid som normalt uppgår till högst 6 månader. En statsskuldväxel är ett så kallat nollkuponginstrument. Räntan är skillnaden mellan det belopp som staten erhåller när växeln emitteras och det belopp som staten återbetalar vid förfall. Den korta löptiden på statsskuldväxlar gör att en förändring i räntenivån slår igenom relativt snabbt på räntekostnaderna.

Statsobligationer har en fast årlig kupongränta, vilket innebär att räntan betalas ut årligen med ett lika stort belopp varje gång. Normalt finns cirka 10 olika statsobligationer med en löptid på mellan 1 och 15 år. Sedan våren 2009 finns även en 30-årig obligation. Initialt brukar kupongräntan och marknadsräntan, den ränta som används för att beräkna obligationens pris, vara ungefär densamma. När marknadsräntan förändras får det till följd att obligationer som senare emitteras i samma lån får en överkurs alternativt en underkurs. När Riksgäldskontoret emitterar obligationer med överkurs betraktas det som en ränteintäkt och som en ränteutgift när motsvarande sker vid underkurs. Det gör att de kassamässiga räntorna för enskilda år kan variera betydligt. De kostnadmässiga räntorna påverkas däremot inte av över- och underkurser.

Reala lån i svenska kronor

Förenklat uttryckt får den som köper en realobligation en real ränta plus kompensation för inflation. Realobligationer finns både med årlig kupongränta och som nollkupongare. Räntan för realobligationer med kupong räknas upp med inflationen, liksom det belopp som återbetalas på förfalldagen. För nollkupongare räknas återbetalningsbeloppet upp med inflationen. Det innebär att en stor del av räntan betalas först när lånet förfaller. I likhet med vad som gäller för nominella obligationer uppstår det över- och underkurser, vilka vid sidan av relationen mellan kupongränta och marknadsränta även är beroende av inflationen.

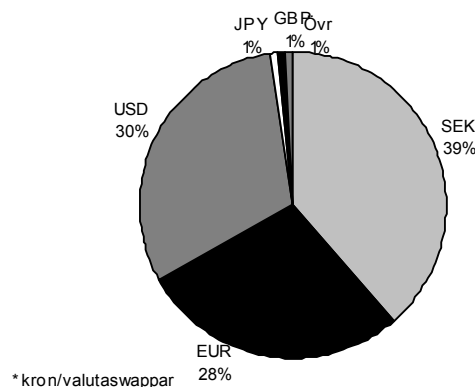
Nominella lån i utländsk valuta

Valutaskulden är finansierad dels i obligationer direkt i utländsk valuta, dels med s.k. kron/-

valutaswappar. Kron/valutaswappar är avtal där en räntebetalning i kronor byts mot en räntebetalning i utländsk valuta, t.ex. i euro. Kron/valutaswappar har använts då det varit mer kostnadmässigt fördelaktigt jämfört med att låna direkt i utländsk valuta.

Diagram 3.6 Finansiering av valutaskulden per valuta

Andelar 2010-08-31

Riksgäldskontorets styrelse fastställer varje år ett benchmark för hur fördelningen mellan olika valutor inom den utländska skulden ska se ut. Avvikelserna från benchmark i den faktiska valutafördelningen regleras genom derivattransaktioner i en s.k. "currency overlay". En del av valutaskulden finansieras med lån i kronor, som sedan swappas till exponering i utländsk valuta. Finansieringen av valutaskulden visas i ovanstående diagram och exponeringen efter derivattransaktioner visas i diagram 3.7.

Källa: Riksgäldskontoret.

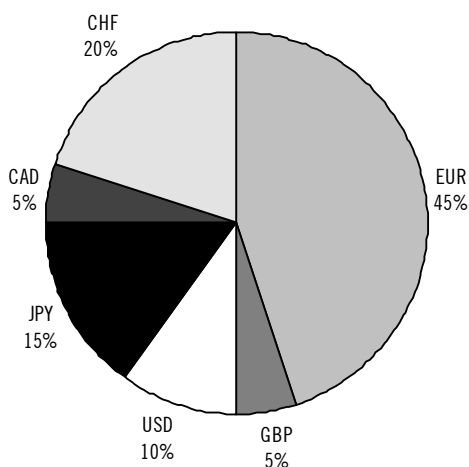
Derivat

Derivat används i huvudsak i valutaskulden. En typ av derivat som nämnts ovan är kron/valutaswappar vilka används för att skapa exponering i en annan valuta. Andra derivat används för att skapa en viss fördelning mellan olika valutor i valutaskulden och för att styra den genomsnittliga räntebindningstiden.

Derivatkontrakten ger upphov till ränteutgifter och ränteinkomster som är beroende av ränte- och valutakursutvecklingen. Derivaten är en del av upplåningstekniken som syftar till att åstadkomma så billiga lån som möjligt, samtidigt som risken i förvaltningen kan styras.

Diagram 3.7 Valutaskuldens fördelning per valuta efter derivattransaktioner

Andelar 2010-08-31

Källa: Riksgäldskontoret.

3.4 Känslighetsanalys

Förändrade ränteantaganden

Om de svenska korta och långa marknadsräntorna under 2011 ökar eller minskar med en procentenhet blir de kassamässiga statsskuld-räntorna då förändringen inträffar cirka 7 miljarder kronor högre respektive lägre, medan räntorna året därpå ökar respektive minskar med 0,7 miljarder kronor.

Effekten på de kostnadsmässiga statsskuld-räntorna om den svenska räntan är en procentenhet högre eller lägre än beräkningsantagandena för ett enskilt år blir cirka 2,6 miljarder kronor högre eller lägre innevarande år och året därpå cirka 1,5 miljarder kronor högre eller lägre.

En ökning eller minskning av de korta utländska räntorna under ett enskilt år leder till att både de kassamässiga och de kostnadsmässiga statsskuld-räntorna blir mellan 2,5–3,0 miljarder kronor högre eller lägre.

Förändrade valutaantaganden

En förstärkning respektive försvagning av kronkursen med en procent fr.o.m. 2011 skulle minska respektive öka realiserade valutakurs-differenser med omkring 0,5 miljarder kronor per år.

Detta gäller en generell förändring av kronkursen. I de fall kronan rör sig åt olika håll gentemot olika valutor kan enprocentiga förändringar gentemot valutaskuldportföljen implicera

avsevärt större ökning eller minskningar av de realiserade valutadifferenserna. Vidare kan effekten förstärkas vid stora, kortfristiga rörelser i växelkurserna. Realiserade vinster eller förluster till följd av växelkurser påverkar enbart de kassamässiga statsskuld-räntorna.

Förändrade antaganden avseende budgetsaldot

En förbättring av statsbudgetens saldo med 20 miljarder kronor ett enskilt år skulle minska de kassamässiga statsskuld-räntorna med cirka 0,6 miljarder kronor från och med året efter det att förändringen inträffar. Det första året blir effekten ungefär hälften, dvs. cirka 0,3 miljarder kronor. Beräkningen är schablonmässig. Beroende på när förändringen inträffar under året och hur det förändrade lånebehovet påverkar finansieringen kan effekten bli något annorlunda.

3.5 Regeringens överväganden

Tabell 3.5 Härledning av anslagsnivån 2011–2014, för anslaget 1:1 Räntor på statsskulden

Miljoner kronor

	2011	2012	2013	2014
Anvisat 2010¹	23 000	23 000	23 000	23 000
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut				
Övriga makroekonomiska förutsättningar ²				
Volym ³				
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt ⁴	2 800	700	4 800	7 500
Förslag/beräknat anslag	25 800	23 700	27 800	30 500

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2009 (bet. 2009/10:FIU10). Beloppet är således exklusivt beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Makroekonomiska förutsättningar som påverkar utgifterna är förändrade räntenivåer och valutakurser.

³ Volymkomponenten utgörs av effekten av statsskuldens storlek.

⁴ Övriga faktorer som påverkar anslagsnivån är främst räntan på Riksgäldskontorets in- och utlåning.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 25 800 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:1 *Räntor på statsskulden* för 2011. För 2012 beräknas anslaget till 23 700 000 000 kronor, för 2013 beräknas anslaget till 27 800 000 000 kronor och för 2014 till 30 500 000 000 kronor.

4 Oförutsedda utgifter

4.1 1:2 Oförutsedda utgifter

Tabell 4.1 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2009	Utfall	417	Anslags- sparande	8 702
2010	Anslag	10 000	Utgifts- prognos	10 000
2011	Förslag	10 000		
2012	Beräknat	10 000		
2013	Beräknat	10 000		
2014	Beräknat	10 000		

4.2 Omfattning

Ett särskilt anslag finns upptaget på statsbudgeten för att vid behov kunna användas för oförutsedda utgifter. Anslaget för innevarande budgetår uppgår till 10 miljoner kronor. Medel från anslaget tas i anspråk efter beslut av regeringen i varje enskilt fall.

4.3 Regeringens överväganden

Enligt regeringens bedömning behövs även fortsättningsvis ett anslag för oförutsedda utgifter. Anslaget bör få disponeras för utgifter som är av så brådskande beskaffenhet att ärendet inte hinner underställas riksdagen samtidigt som utgifterna inte lämpligen kan täckas av andra medel som står till regeringens förfogande.

Under en lång följd av år har riksdagen även medgett att anslaget får användas för vissa speciella ändamål om andra medel inte står till förfogande. Regeringen har från detta anslag betalat

ut t.ex. belopp som staten genom lagakraftvunnen dom ålagts att betala, belopp som staten till följd av skada i samband med statlig verksamhet efter uppgörelse har åtagit sig att ersätta, och skador inom landet som uppkommit under tidigare krigsförhållanden (se prop. 1997/98:1, utgiftsområde 26, avsnitt 4). Regeringen bör även fortsättningsvis få betala ut ersättning för skador av sådan natur.

Anslaget får inte användas för att tillgodose behov som omtalas i 9 kap. 3 § tredje stycket regeringsformen, dvs. behov av medel för rikets försvar under krig, krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden.

Det ankommer på regeringen att i efterhand anmäla till riksdagen vilka utgifter som täckts genom att medel från anslaget tagits i anspråk. Användningen av anslaget under 2009 redovisas i skrivelsen Årsredovisning för staten 2009 (skr. 2009/10:101).

Regeringen föreslår att 10 000 000 kronor anvisas under ramanslaget 1:2 *Oförutsedda utgifter* för 2011. Även för 2012–2014 bör anslaget beräknas till 10 000 000 kronor.

5 Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning

5.1 1:3 Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning

Tabell 5.1 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Ändring	Belopp
2009	Utfall	212 289	Anslags-sparande	-16 000
2010	Anslag	160 000 ¹	Utgifts-prognos	130 000
2011	Förslag	160 000		
2012	Beräknat	160 000		
2013	Beräknat	160 000		
2014	Beräknat	160 000		

5.2 Omfattning

Anslaget avser provisionskostnader relaterade till upplåning och förvaltning av statsskulden. Samtliga provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning redovisas utanför utgiftstaket, vilket innebär att de behandlas på samma sätt som ränteutgifterna på statsskulden.

I enlighet med vad finansutskottet framfört (bet. 2006/07:FiU4) redovisar regeringen ett tydligare underlag för bedömning av anslagets nivå.

Tabell 5.2 Utveckling av provisionskostnader 2004-2009

Miljoner kronor

Utfall 2005-2008 och prognos 2009

	2006	2007	2008	2009	2010
Försäljningsprovisioner ¹	59,6	61,6	45,6	150,1	73,8
Provisioner externa förvaltare ²	7,8	10,9	10,5	55,4	30,1
Futures provisioner ³	12,8	9,4	9,8	5,8	8,0
Övriga provisioner	8,2	4,0	2,7	1,1	18,3
Summa provisionskostnader	88,4	85,9	68,7	212,3	130,2

¹ Provisioner som betalas ut till Riksgäldskontorets (RGK) återförsäljare.

² Provisioner som betalas ut till externa förvaltare i samband med RGK:s förvaltning av valutaskulden.

³ Provisioner per kontrakt som betalas ut när RGK handlar i futures (standardiserat terminskontrakt).

Källa: Riksgäldskontoret och egna beräkningar.

Vid försäljning av statspapper använder sig Riksgäldskontoret av återförsäljare. Återförsäljarna ersätts med provisioner. Genom att använda återförsäljare kan Riksgäldskontoret effektivisera försäljningen och därigenom sänka kostnaderna för förvaltningen av statsskulden. Provisionskostnadernas fördelning och utveckling sedan 2005 redovisas i tabell 5.2. Som tabellen visar utgörs merparten av provisionskostnaderna av försäljningsprovisioner till de banker som agerar som mellanhänder vid försäljningen av Riksgäldskontorets lån. Dessa återförsäljare tar på sig hanteringskostnader och i vissa fall risker som de kompenseras för genom provisioner.

Åren 2006–2008 minskade de totala provisionskostnaderna från 88 miljoner kronor

till 69 miljoner kronor. År 2009 ökade kostnaderna till 212 miljoner kronor. Ökningen beror främst på att ett nytt 30-årigt lån emitterats genom syndikering, men även på att det sista premielånet under 2008 gavs ut sent på året, vilket fick till följd att anslaget belastades först 2009. För 2010 beräknas provisionskostnaderna minska med 82 miljoner kronor till 130 miljoner kronor. Årets kostnader för försäljningsprovisionerna ligger på en mer normal nivå jämfört med 2009.

Utgifterna på anslaget påverkas främst av försäljningsprovisionerna för statspapper. Försäljningsprovisionerna är relativt stabila eftersom de till stor del baseras på en grundprovision per återförsäljare och att antalet återförsäljare sällan förändras. Den största delen av försäljningsprovisionerna är fast, men fördelningen mellan återförsäljarna varierar utifrån deras marknadsandel. För de reala obligationerna varierar storleken även med hur stor andel av den utbudna volymen som tilldelas.

Försäljningsprovisionerna för premieobligationer har ett direkt samband med försäljningsvolymerna. Hur stora dessa är beror på vilka lån som förfaller till betalning i anslutning till försäljningen.

utnyttjade inte regeringen bemyndigandet att överskrida ramanslaget. Bemyndigandet utnyttjades senast 2009 då utfallet på anslaget uppgick till 212 miljoner kronor, vilket var 52 miljoner kronor högre än vad som anvisats av riksdagen.

Tabell 5.3 Härledning av anslagsnivån 2011–2014 för anslaget 1:3 Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning

Tusental kronor	2011	2012	2013	2014
Anvisat 2010¹	160 000	160 000	160 000	160 000
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut				
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	160 000	160 000	160 000	160 000

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2009 (bet. 2009/10:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

Mot bakgrund av det ovanstående föreslår regeringen att 160 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:3 *Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning* för 2011. Även för åren 2012–2014 beräknas anslaget till 160 000 000 kronor.

5.3 Regeringens överväganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att överskrida ramanslaget 1:3 *Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning* under 2011 om det är nödvändigt för att kunna fullgöra statens betalningsåtaganden.

Regeringen begär årligen ett bemyndigande att vid behov överskrida ramanslaget 1:3 *Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning*. Under 2008